

Тема лекції 11. Порядок проведення інвентаризації на торговельних підприємствах.

План.

1. Строки та порядок проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей
2. Документальне оформлення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.
3. Визначення результатів інвентаризації та розрахунок природних втрат.

1. Строки та порядок проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.

Інвентаризація — це один із методів бухобліку. У ст. 10 Закону про бухоблік зазначено, що для забезпечення достовірності даних бухобліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка. Порядок її проведення регламентується Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Мінфіну України від 02.09.2014 р. № 879. Об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються власником (керівником) підприємства, крім випадків, коли її проведення є обов'язковим згідно з законодавством. Перед початком інвентаризації матеріально відповідальні особи повинні надати розписку, що всі документи, які підтверджують надходження та вибуття цінностей, передано до бухгалтерії, матеріальні цінності оприбутковано на склад, а ті, що вибули, списано у видатки. Форму і зміст розписки включено до інвентаризаційного опису, тож матеріально відповідальним особам залишається лише підписати їх та проставити дату.

При зберіганні цінностей у різних ізольованих приміщеннях в однієї матеріально відповідальної особи інвентаризація проводиться послідовно за місцями зберігання. Після перевірки цінностей вхід до приміщення пломбується і комісія переходить у наступне приміщення. Інвентаризаційні описи складаються окремо на цінності, що перебувають у дорозі; відвантажені товари і цінності, що не оплачені у строк покупцями; та ті, що перебувають на складах інших підприємств (на відповідальному зберіганні, у переробці).

Кількість товарів, що зберігаються в непошкодженій упаковці постачальника, може перевірятись на підставі первинних документів на оприбуткування цінностей при обов'язковій вибірковій перевірці в натурі цінностей у деяких упаковках. На прибуткових та видаткових документах на товарно-матеріальні цінності, що надійшли на об'єкт і прийняті під час його інвентаризації матеріально відповідальною особою у присутності членів інвентаризаційної комісії за підписом її голови робиться відмітка з посиланням на дату опису, де записані ці цінності. На видаткових документах по цінностях, що відпущені зі складу під час інвентаризації з дозволу керівника підприємства і головного бухгалтера у присутності членів інвентаризаційної комісії за підписом її голови робиться відмітка і їх заносять до окремого опису в порядку, аналогічному для цінностей, що надійшли під час інвентаризації. Це робиться для того, щоб не зупиняти госпдіяльність підприємства на строк проведення інвентаризації і водночас контролювати фактичну наявність товарно-матеріальних цінностей.

У випадках коли проведення інвентаризації є обов'язковим, інвентаризації підлягають також матеріальні цінності, що не належать підприємству, але облік яких ведеться на позабалансових рахунках. Для оформлення результатів інвентаризації таких цінностей використовується Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей, прийнятих (зданих) на відповідальне зберігання. До цього ж документа вноситься інформація щодо матеріальних цінностей, переданих підприємством на відповідальне зберігання іншим підприємствам (на підставі первинних документів, оскільки фактично цінності перебувають у зберігача).

2. Документальне оформлення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.

Результати інвентаризації відображаються в Інвентаризаційному описі товарно-матеріальних цінностей. Результати інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, що перебувають у дорозі, відображаються в Акті інвентаризації матеріалів і товарів, що перебувають у дорозі, який заповнюється в одному примірнику на підставі документів, що підтверджують це. Дані інвентаризації записуються комісією в інвентаризаційні описи, які складаються в двох примірниках і підписуються головою та членами комісії. Матеріально відповідальні особи на кожному описі пишуть розписку такого змісту: «Всі цінності, проіменовані в даному описі з №... по №..., перевірені комісією в натурі у моїй присутності і внесені до опису, в зв'язку з чим претензій до інвентаризаційної комісії не маю. Цінності, перелічені в описі, знаходяться на моєму відповідальному зберіганні».

Один примірник інвентаризаційного опису залишається у матеріально відповідальній особі, а другий — передається до бухгалтерії, де фактичні залишки товарів, зафіксовані в інвентаризаційному опису, звіряються з даними бухгалтерського обліку. Товари, по яких виявлено розходження (нестачі, лишки), записуються у порівняльну відомість, а матеріально відповідальні особи повинні дати інвентаризаційній комісії письмове пояснення про причини їх виникнення. У будь-якому випадку, якщо за результатами інвентаризації виявлені розбіжності між фактично наявністю запасів і обліковими даними, повинен бути виданий наказ керівника підприємства, згідно з яким в обліку виправляються всі виявлені розбіжності, а результати включаються до звіту того періоду, в якому була закінчена інвентаризація. Для списання нестачі товарів, виявленої при інвентаризації, перш за все визначають її характер — нормовані втрати (в межах норм убутку) чи ненормовані.

Природний убуток товарів при зберіганні і реалізації списується за фактичними розмірами, але не вище встановлених норм (оскільки ці норми є граничними) і за тими цінами, за якими товари були оприбутковані.

3. Визначення результатів інвентаризації та розрахунок природних втрат.

Торгові підприємства можуть застосовувати порядок нормування природних втрат у процентах до товарообороту, виходячи із структури товарообороту, фактичного рівня природних втрат товарів, тривалості їх зберігання, обсягу реалізації тощо. За середньою нормою природних втрат товарів і обсягу товарообороту бухгалтерія визначає вартість природних втрат за міжінвентаризаційний чи звітний період. Потоварні норми при цьому методі зберігаються як розрахункові. При цьому норми природних втрат застосовуються лише до товарів, придбаних за міжінвентаризаційний період, незалежно від строку зберігання.

При обчисленні розміру природного убутку товарів у межах встановлених норм береться до уваги те, що природні втрати не нараховуються на штучні, фасовані товари, які надходять в упаковці. Норми природних втрат не поширюються також на товари, списані за актами, повернені постачальникам, передані іншим підприємствам, а також на фактичний залишок товарів за даними останньої інвентаризації. Оскільки в торгових підприємствах обороти по реалізації окремих товарів не ведуться, то природні втрати за встановленими потоварними нормами визначаються в такому порядку: до суми втрат у межах норм природного убутку на залишок товарів за даними останньої інвентаризації додають втрати на товари, що надійшли, і віднімають втрати на товари, які вибули (повернені постачальникам, списані за актами, передані іншим підприємствам тощо), а також на фактичний залишок товарів за даними останньої інвентаризації. Розмір збитку, нанесеного підприємству внаслідок нестачі і псування товарних цінностей, що підлягає відшкодуванню винними особами, визначається за спеціальним розрахунком, Порядком визначення розміру збитку від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затвердженим постановою Кабінету міністрів України від 22.01.1996 № 116.

Згідно з цим Порядком розмір збитку, завданого підприємству від розкрадання і псування матеріальних цінностей, встановлюється за балансовою вартістю цих цінностей з урахуванням індексів інфляції, відповідного розміру ПДВ й акцизного збору.

При інвентаризації товарних запасів можуть бути виявлені також випадки пересортиці, тобто відпуск замість одного виду товарів іншого. При регулюванні інвентаризаційних різниць взаємний залік лишків і нестачі товарів, які виникають, може бути допущений у порядку винятку, якщо пересортиця відбулася у однієї і тієї ж матеріально-відповідальній особи, за один і той же період, товарів одного і того ж найменування.

Однак різниця у вартості нестачі і лишків при більшій вартості нестачі списується на рахунок винних у пересортиці осіб і з них стягується. Якщо винуватці пересортиці не встановлені, то сума різниці розглядається як нестача товарів понад норму природного убутку з віднесенням її на витрати операційної діяльності підприємства. При цьому в протоколі інвентаризаційної комісії має бути наведено обґрунтування, чому сума різниці у вартості нестачі і лишків товарів, яка виникла в результаті пересортиці, не може бути віднесена на матеріально відповідальних осіб. Перевищення вартості надлишку товарів над вартістю нестачі, яка виникає в результаті пересортиці, зараховується до складу доходів від операційної діяльності.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Охарактеризуйте поняття інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.
2. Вкажіть строки та порядок проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.
3. Розкрийте послідовність та особливості проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.
4. Поясніть порядок документального оформлення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.
5. Вкажіть методику визначення результатів інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.